

Czesław Przewoźny

Rank	kpr.pil./36 EO/
Date of birth	1914-04-19
Date of death	1983-12-18
Cemetery	Leszno, Kąkolewska - Cmentarz Parafialny Wsp. 51.846828, 16.592514
Grave	
Photo of grave	
Country	Polska
Period	Okres powojenny

Source

Informacja i zdjęcie: Andrzej Przewoźny
andrzejprzewozny.blogspot.com/2014/07/ostatnia-misja.html

Kapral pilot Czesław PRZEWOŹNY (191V 1914 - 18 XII 1983) Urodzony w Pawłowicach w powiecie leszczyńskim, był synem kowala Józefa i Stanisławy zd. Włodarkiewicz. W wieku 18 lat ukończył Szkołę Rzemieślniczo-Przemysłową w Poznaniu. Od 18 do 20 roku życia pracował jako ślusarz w Pleszewie. Przez kolejne dwa lata był bezrobotny. W 1936 r. został powołany do zasadniczej służby wojskowej do 3 Pułku Lotniczego w Poznaniu. W 1938 r. pozostał w wojsku jako podoficer nadterminowy w stopniu kaprała. W 1938 r. ukończył kurs pilotażu. W ramach mobilizacji w sierpniu 1939 r. przydzielony do 36 eskadry obserwacyjnej lotnictwa Armii "Poznań", jako pilot samolotu "Lublin R-XIII D". 31 VIII 1939 samoloty eskadry odleciały na lotnisko Gwiazdowo (12 km na południowy wschód od Poznania). Kampanię

wrześniową kpr. pil. Przewoźny odbył w H plutonie porucznika obserwatora Jana Wajdy. 1 IX 1939 o godz. 7.00 wystartował do pierwszego lotu bojowego, którego celem było rozpoznanie okolic Rawicza. 3 IX wieczorem jego pluton przeniesiono na lądowisko połowe Cienin koło Słupcy. Wieczorem 5 IX oba plutony 36 eskadry połączyły się na lotnisku w miejscowości Niwka k. Kłodawy. Od 7 IX kolejnym miejscem stacjonowania eskadry było lądowisko Strzelce (10-km na północ od Kutna). 11 IX ok. godz. 10.00 kpr. pil. Przewoźny z połowego lotniska Kajew pod Krośniewicami wystartował - jak się okazało - na swój ostatni lot bojowy razem z ppor. obserwatorem Zdzisławem Mutkowskim. Ich "Lublin" został zestrzelony przez nieprzyjacielską obronę przeciwlotniczą nad miejscowością Wola Miłkowska (1.0 km od m. Warta, na północny zachód od Sieradza). Ppor. 1Mutkowski poległ, kpr. Przewoźny uratował się skacząc ze spadochronem. Ranny w prawą nogę, po wylądowaniu na terenie zajęтым przez Niemców, przez miejscową ludność został wzięty za szpiega, o mało co byłby rozstrzelany przez Polaków. Po wielu perypetiach udało mu się przedostać do okrajonej Warszawy, tam 3 dni leżał w szpitalu i leczył rany. Po kapitulacji stolicy znalazł się w niewoli niemieckiej i został przewieziony na poznańską Cytadelę. Po kilku dniach, zgodnie z umową kapitulacyjną, został zwolniony z niewoli jako obrońca Warszawy. W X 1939 wrócił do rodzinnego mieszkania w Pawłowicach. W II 1940 r. wraz z kolegą z 3 Pułku Lotniczego Baranowskim przez Krynice próbował przedostać się na zachód do Wojska Polskiego we Francji, jednak z powodu dużych opadów śniegu przejście przez góry przełożyli na czerwiec. Od 1 IV 1940 pracował w majątku pawłowickim jako traktorzysta. 17 V 1940 podczas pracy na polu został aresztowany przez Gestapo i następnego dnia przewieziony do Fortu VII w Poznaniu. Po kolejnych dwóch dniach wysłany do obozu koncentracyjnego Dachau, gdzie przybył 24 V 1940 (blok 10, nr obozowy 1135). Od 8 V 1941 więziony w obozie koncentracyjnym w Oświęcimiu (nr obozowy 15511). Tam pracował w szpitalu obozowym jako sanitariusz. Przeszedł tyfus plamisty. Jesienią 1942 uczestniczył w obozowej konspiracji. W czasie pobytu w Oświęcimiu jednemu ze współwięźniów "dał w gębę za kradzież chleba", co miało później niezwykle przykre konsekwencje. W III 1943 został przewieziony do obozu koncentracyjnego Sachsenhausen, gdzie otrzymał numer obozowy 62157. Ewakuowany z obozu przed zbliżającym się frontem, 2 V 1945 pod Schwerinem uwolniony przez wojska alianckie, przebywał w angielskiej strefie okupacyjnej. Jesienią 1945 r. przypadkowo spotkał współwięźnia, z którym miał konflikt w Oświęcimiu - ten o zdarzeniu z obozu natychmiast zawiadomił władze brytyjskie, które internowały Przewoźnego i prowadziły dochodzenie w tej sprawie. W XI 1948 Przewoźny zgłosił chęć wyjazdu do Polski. W chwili przekraczania granicy został aresztowany i odstawiony do więzienia na Pawiaku w Warszawie. W XII 1948 przewieziono go do więzienia na Montelupich w Krakowie. Po śledztwie i procesie, w którym zeznania składał ówczesny premier Józef Cyrankiewicz (również więzień Oświęcimia), w VI 1949 Przewoźnego oczyszczono z zarzutów niewłaściwego zachowania w obozie i uwolniono. Na krótko wrócił do brata do Pawłowie. Na początku 1950 r. podjął pracę w Leszczyńskiej Fabryce Pomp jako tokarz. W 1950 ożenił się z wdową Ludwiką Kosmalską zd. Gregor i zamieszkał w Lesznie przy Rynku. Próbował dostać się do lotnictwa, ale nie pozwolił mu na to stan zdrowia (w obozach poddawany był eksperymentom medycznym). W 1957 r. przeszedł na rentę. Osobną historię stanowią jego starania o przyznanie uprawnień kombatanckich. Wnioski składane w latach 1967, 1972 i 1975 zostały odrzucone z powodu wydarzenia w obozie w Oświęcimiu. Po wielu

tłumaczeniach i odwołaniach dopiero w dniu 12 VI 1982 Czesław Przewoźny - jeden z nielicznych obrońców polskiego nieba w 1939 r. - został uznany kombatantem. Zmarł w Lesznie, pochowany został na cmentarzu przy ul. Kąkolewskiej. Potomstwa nie miał.

Opracowanie: Jarosław Wawrzyniak